

Industribuller — hörselskador. Är åtgärder möjliga?

Av bitr. överläkaren *Bo Ingberg*, Örebro

Vad stort sker, sker enligt uppgift tyst, men långtrRADAREN som rullar fram genom de nattomma stadsgatorna, accelerar i uppforsbackarna och efter kurvorna eller startar sedan ljussignalerna slagit om till grönt, utgör en starkt hörbar motsägelse till påståendet. Detsamma gäller de allt större och alltmer komplicerade industriella maskinerna och många andra företeelser i vårt moderna samhälle, det mera allmänna trafikbullret icke att förglömma.

Riksföreningen Mot Buller, som verkat i snart ett par års tid, har på sitt arbetsprogram i första hand åtgärder mot trafikbullret. En noggrann analys av trafikbullrets typ, såväl med hänsyn till ljudets fysikaliska frekvens som dess intensitet och dygnsfördelning i förhållande till arbets- och bostadslOKALER måste ligga till grund för de åtgärder som kan komma att föreslås för att vi skall kunna sanera det som ibland har kallats en "akustisk slum". Det är ett välbekant och tyvärr alltför nonchalerat faktum att vi mångenstädes på våra stadsgator inte kan föra en vanlig enkel konversation utan att ständigt bli avbrutna av trafikbullertoppar. Den normalhörande människan besvärar av detta, och den hörselskadade har — även om hörselskadan är liten — oerhörda svårigheter att särskilja språkets olika komponenter när en bullerridå tillkommer. Med ökande buller och med ökande medellivslängd kommer allt fler att råka i den situationen att de på grund av lindrig hörselskada har stora dagliga kommunikationssvårigheter.

Det har sagts att trafikbuller etc. inte ger oss hörselskador. Rosen och medarbetare har, som många andra, emellertid letat efter en akustiskt oförstörd befolkningsgrupp. De fann också en sådan i Afrikas avlägsna djungler där mabaanerna i

Sudan levat i tysthet och isolering. Undersökarna fann att hörseln hos dessa människor praktiskt taget inte alls påverkades med stigande ålder — något som vi tar för givet att vår egen hörsel skall göra. De erhållna resultaten talar alltså för att det dagliga, delvis måttliga och delvis omåttliga bullret, påverkar oss så att vårt inneröra åldras ofysiologiskt och inte som vi hittills gärna trott fysiologiskt.

Den i buller arbetande eller den för kraftiga knallar och detonationer utsatte får sin hörsel förstörd om inte lämpliga skyddsåtgärder vidtages. Man har genom en undersökning från Statens institut för Folkhälsan beräknat att det i dag i Sverige finns c:a 160.000 anställda i hörselskadligt buller, d.v.s. i en bullernivå som är så hög att kortare eller längre tids vistelse i detta buller obönhörligt medför en hörselnedsättning. På flera håll har man försökt komma tillrätta med bullret på arbetsplatserna. Ett hörselskyddande arbete är inte bara av uppspårande art, det måste främst vara av profylaktisk natur, baserat på analyser av den aktuella bullersituationen och uppföljt via hörselmätningar på den enskilde. Det som hittills igångsatts har i de aktuella fallen inte bara kunnat bidra till att minska hörselriskerna för de anställda, man har också avslöjat en lång rad fall med av buller orsakad stark hörselnedsättning där yrkesskadeför-säkringen fått ingripa och invaliditetsersättningar utgått. I dag finns i Sverige hundratals personer i arbetsför ålder med invaliditetsersättning på grund av bullerskada, vilket ersättningsmässigt inte blir oväsentliga belopp. Därvid bortser man ändå från att många av dessa hörselinvaliderade sannolikt kunnat prestera ett mera kvalificerat arbete, d.v.s. att de blivit hindrade i sitt avancemang genom bullerskadan och därigenom hamnat i en säm-

re inkomstsituation, som långt ifrån kompenseras av den utgående snålt tilltagna invaliditetsersättningen. De företagna bullermätningarna och hörselundersökningarna liksom den intensifierade antibullerpropagandan har medfört att man på flertalet större bullerindustrier nu regelmässigt använder hörselskydd. Detta förhållande är glädjande men inte tillfredsställande: bullret måste bekämpas redan vid källan, där så är möjligt. Bullrande maskiner kan byggas in, de kan friläggas från arbetsplatser där för övrigt icke bullrande verksamhet pågår eller allra helst helt automatiseras och placeras i lokaler där ingen anställd behöver vistas. Man har anledning vänta sig att med ökande automation bullersituationen på många arbetsplatser kan bli bättre, men det är långt, långt dit.

Vad skall man i dag göra? Vi har över hela landet hörcentraler, som arbetar i hörselvårdens tjänst. Deras arbete är huvudsakligen diagnostiskt (hörselmätning på olika sätt) och terapeutiskt (hörapparatutprovning etc.). Dessutom sker en förebyggande verksamhet i form av hörselmätningar på skolorbarn och i flera fall också på barn i lägre åldrar. På vissa håll har man också i det preventiva arbetet tagit fasta på möjligheten att göra hörselmätningar på anställda i bullerindustrier. En del större industrier arbetar själva med sådana hörselmätningar och vidtar med utgångspunkt från erhållna resultat erforderliga åtgärder. Det stora flertalet industrier har emellertid varken ekonomiska eller kanske framför allt tekniska resurser för att själva ta dessa saker om hand. Det vore rimligt att utrusta i första hand de audiologiska avdelningarna vid regionsjukhusen med fullgoda möjligheter till bulleranalys på arbetsplatserna och därefter obligatorisk hörselkontroll fortsättningsvis av de bullerexponerade. Även de större hörcentralerna bör sedermera kunna delta i delar av detta arbete. Kostnaderna för industrierna blir relativt små eftersom för den enskilda industriens vidkommande varken medicinsk eller teknisk expertis eller den tekniska utrustningen behöver anlitas mer än under korta perioder. Naturligtvis kan man i stället lägga ut bulleranalyser och hörselkontroller på konsultbyråer. Att låta en konsultfirma göra buller-

analysen är i många fall den bästa lösningen, men den medicinska fortlöpande kontrollen av de anställdas hörsel och av undersökningarna föranledda ställningstaganden bör åvila audiologiska eller otologiska specialister. Det är då naturligt att man också tänker sig möjligheten av att utnyttja den tekniska utrustning som finns på en audiologisk avdelning eller på en större hörcentral, liksom man också får hjälp av den eller de elektro-akustiskt utbildade ingenjörer som man där bör ha tillgång till. Med ett sådant arrangemang följer också en större möjlighet till kontinuitet i kontakten med arbetsledningen och möjligheter för den audiologiska institutionen att hålla regelbundna informations- och kontaktkurser för arbetsledning, skyddsingenjörer, skyddsombud, industriläkare och industrisköterskor etc. Målet för ett sådant arbete bör vara att hörselvårdens folk får självklara möjligheter att delta i all industriell planering!

Ett arrangemang som det skisserade medför naturligtvis en del olägenheter i form av forslande av apparatur ut till arbetsplatserna för analyser. Med transistoriserade mätutrustningar och bandspelare samt nu tillgänglig mikrofonutrustning elimineras emellertid en hel del sådana saker — man kan t.o.m. på arbetsplatsen spela in bullret och sedan i lugn och ro analysera detta på sitt laboratorium (så sker t.ex. sedan flera år i Finland).

Summan av det hela blir att vi nu och under de närmaste åren har möjligheter att satsa på en brett upplagd offensiv mot det industriella bullret. Det är orimligt att låta de anställda arbeta i hörselskadligt buller, psykiska och andra påverkningar av bullret i detta sammanhang att förtiga. Det är också onödigt att via försäkringsbolagen betala stora men för den enskilde ändå helt otillräckliga belopp i invaliditetsersättning, när man på ett tidigt stadium skall förebygga hörselskadors uppkomst. Den under uppbyggnad varande audiologiska organisationen vid våra regionsjukhus torde vara väl ägnad ett engagemang i dessa frågor, men för att påverka industrier etc. bör framför allt den av Riksföreningen Mot Buller inledda opinionen ytterligare utvidgas. Lagstiftningsvägen kan även behöva utnyttjas för att man skall uppnå en övervakning av hela det industriella fältet.